

„A muzsikuskoknak is állandóan képezniük kell magukat!”

Tihanyi László a zenekari zenészképzésről, s a hazai zeneéletről

A zenekari zenészképzés módjairól, lehetőségeiről nemrégiben Hamar Zsolt beszélt, aki a pécsi egyetemen egy újfajta struktúrát dolgozott ki. Most a Zeneakadémia rektorhelyettese, Tihanyi László nyilatkozott erről a témáról valamint a hazai zeneélet egyéb kérdéseiről, többek között a szólistakarrier lehetőségeiről, a kétszintű diplomáról, a túlképzésről, a zeneoktatás átalakításáról, a folyamatos, zenekari munka melletti tanulásról és arról, hogy szerinte az uniós piacon a legjobban menedzselhető produktumunk lehet a muzsika.

– Az előző, zenekari zenészképzésről szóló cikkben Hamar Zsolt számos, végighallgatott próbajáték tapasztalata alapján beszélt arról, hogy az együtteseknél egyre nagyobb gondot jelent, hogy hiába van rengeteg virtuóz technikával rendelkező, friss-diplomás muzsikus, ezek a fiatalok nincsenek tisztában a zenekari zenészség alapvető fortélyjaival, pedig egyre nagyobb az igény az ilyen tudással rendelkező zenészek iránt. Ön, mint a Zeneakadémia rektorhelyettese, hogyan vélekedik erről?

– Nemrégiben érdekes felmérést végzett az egyik napilap, s tőlünk is az iránt érdeklődtek, hogy a zeneakadémiai diplomával rendelkező muzsikusok közül hányan lesznek pályaelhagyók. Számszerű adatunk nincs erről – bár kevés pályaelhagyóról tudunk –, de az számunkra is nyilvánvaló, hogy sokan vannak, akik nem azon a területen dolgoznak, amelyre a diplomájuk predesztinálja őket. A Zeneakadémiát elvégző fiatalok 80–90 százaléka, hiába van művészdiplomája, nem szólista pályán boldogul, hanem zenekarban helyezkedik el. De ezen nem is lehet különösebben csodálkozni, hiszen például évente húsz vonós végez intézményünkben. Nemcsak hazai viszonylatban, de még a nemzetközi piacon is elképzelhetetlen, hogy egyszerre ennyi vonós szólista lehetőséghez jusson, s el tudja indítani a karrierjét. Ezekből a tényekből is egyértelműen következik, hogy a zenekari zenészképzés megkerülhetetlen feladat, hacsak nem gondolunk úgy a Zeneakadémiára, mint elitképzőre.

– Lehetne akár ezt is deklarálni a Zeneakadémia oktatási programjában... Az előző beszélgetésben ugyanis Hamar Zsolt felvetette, valamelyik vidéki egyetem válhatná a felsőfokú zenekari zenészképzést.

– Így a Zeneakadémia valóban csak a szólistákkal foglalkozhatna...

– Érdekes ötlet, hogy zenekari zenészképzésre szakosodjon valamelyik intézmény... A Zeneakadémián pedig valóban működhetne elitképzés, de ez túl nagy strukturális átalakítással és létszámleépítéssel járna. Néhány éve felmerült már egyébként az a kérdés, hogy a jövőben milyen utat válasszon a Zeneakadémia, hiszen a világban működik egy-két kimondottan szólistaképzésre specializálódott iskola. Ehhez azonban a mi intézményünk túl nagy, ahhoz pedig sajnos, hogy valóban nagy nemzetközi egyetemként működünk, túl kicsi. Kevés a helyiségünk, és nincs lehetőség a bővítésre. Egyelőre tehát minden marad a régiben, s így fokozott figyelmet kell fordítanunk a Zeneakadémián folyó zenekari zenészképzésre.

– Milyen módszereket lát a mostani helyzet megváltoztatására?

– Másfajta szemléletet kellene meghonosítanunk. A hangszeres tanulás három egyenrangú komponensként kellene működnie a szólista, a kamarazenesz és a zenekari képzésnek. Lassan át kellene állnunk a kétszintű diplomaszerezésre, hiszen így lenne lehetőség arra, hogy az alapok megtanulása után a második körben már mindenki az érdeklődésének, tehetségének legmegfelelőbb irányt válassza. Jelenleg addig, amíg diplomát kapnak kézbe, nagyon kiélezett versenyt folytatnak egymással a hallgatók. S egyet kell értenem Eötvös Péter megállapításával, aki szerint a növendékek közül az önálló szólistakarriert nem feltétlenül a legtehetségesebbek, hanem a tehetségesek közül a legönállóbbak tudják megvalósítani, akik a lehető legjobbak az önérvényesítésben. S ez persze sze-

mélyes tragédiákat is jelent, hiszen így tíz, szólistaként diplomázott fiatalból talán egy lesz az, aki valóban karriert tud építeni.

– A másik kilenc pedig teljes csalódottsággal, végső megoldásként dönt úgy, hogy beül a zenekarba, s emiatt lehet, hogy egész életét frusztráltan muzsikálja végig...

– Mindez rögtön tovább generálja azokat a morális feszültségeket, amelyek a hazai együtteseknél megfigyelhetők. Többben valóban megkeseredetten, megtörtén választják a zenekari munkát, és estéről-estére azt gondolják, jobban tudnák eljátszani az adott művet, mint az aktuális szólista. A megfelelő hangszertechnikai tudást és virtuóz előadásmódot tényleg sokan elsajátítják, ráadásul mindnyájan a szólista attitűdöt tanulják az egyetemi éveik alatt. Így valóban nem egyszerű beilleszkedni egy együttesbe... S ebből az következik, hogy a felsőoktatási intézmény feladata nemcsak a technikai képzettség megtanítása. A hallgatókat a zenekari játékmódra és szemléletre is oktatni kell. A zenei folyamatokban való részvétel ugyanis más jelenlétet igényel, ha valaki szólista vagy ha zenekari tag. Sajnos egyébként nagyon drámai tapasztalatokat szereztem Párizsban, amikor egy különleges, alkalmi kamarazenekarral próbáltunk, amelyben nyolc magyar és nyolc francia muzsikus vett részt. Megdöbbentő volt a különbség a fiatalok között. A magyarok szinte teljesen belemerültek a saját szólamukba, s ha bármi zavar támadt, többnyire azonnal megállították a próbát. A párizsiak hasonló esetben csak letették a hangszert, figyelték a zenei folyamatot, s igyekeztek ebbe önállóan visszakapcsolódni. Elgondolkodtató számomra az is, hogy összehasonlítva hazánkat a hasonló méretű zenei élettel rendelkező országokkal, nálunk jóval

kevesebb a nagy egyéni karrier. Pedig a legkoncentráltabb zeneoktatás Magyarországon folyik, de valahogy ez mégsem növeli lényegesen az esélyeinket.

– *Milyen megoldási lehetőségeket lát?*

– A következő évek legfontosabb feladata, hogy megállapítsuk, a zeneoktatás rengeteg pozitívuma ellenére a megszerzett tudás miért nem hasznosul úgy, ahogyan ez várható lenne. Talán nem járok messze az igazságtól, ha azt mondom, ha elvégeznénk zenei területeken is azt az országos felmérést, amellyel nemrégiben a diákok matematikai és irodalmi tudását vizsgálták, valószínűleg hasonló szomorú eredményt kapnánk. A világ egyik legmagasabb szintű tudásanyagát oktatják nálunk, de úgy látszik a megfelelő kommunikációt, a kapcsolatteremtést és tanulni tudást valamiért mégsem sajátítják el eléggé a hallgatók. Ezekre a területekre is avatott szakembereket, oktatókat kellene keresni, mert akik a jelenlegi rendszer részei, nem biztos, hogy megfelelő objektivitással tudják belülről vizsgálni ezt a helyzetet. Sajnálom pedig, ha nem történne előrelépés, hiszen az európai uniós piacon az egyik legjobban menedzselhető produktumunk lehetne a muzsika.

– *S mit lehet tenni a zenekari zenészek esetében?*

– A muzsikusoknak is állandóan képezniük kell magukat! A fejlődés egyik pillére lehet az együtteseken belüli, egész életen át tartó tanulás. Szükség lenne arra, hogy a zenekari munka mellett a zenészek kamarazenei formációkban is játszanak, s időnként esetleg szólistaként is pódiumra lépjenek. Ez tartaná meg őket ugyanis mindenfajta feladatra alkalmasnak. *Kurtág György* például az utóbbi öt-hat évben olyan zenekari darabokat komponál, melyek előadásához arra van szükség, hogy

az együttesnek szinte minden tagja szólistaként minőségileg bírjon. Itt nem lehet azzal a mentalitással muzsikálni, hogyha én elrontok valamit, akkor sincs semmi baj, mert a mellettem ülő úgyszólván jól.

– *A közalkalmazotti státusz sem ösztönöz állandó fejlődésre...*

– Valóban így van, ráadásul ez a fiatalok számára is gondot okoz, hiszen így nagyon kevés üres álláshelyet pályázhatnak meg, s országon belül sokszor minimális az esély arra, hogy tehetségüknek megfelelő állást találjanak, mert az adott zenekari poszton évtizedeken át ül közalkalmazottként valaki az övéknél gyengébb képességekkel... Gyakran ez az oka annak, hogy a tehetséges fiatalok külföldön folytatják pályafutásukat.

– *Nem lehet, hogy a Zeneakadémián is túlképzés folyik?*

– Nincs erről adatunk, ráadásul jelenleg is hatszorosa a túljelentkezés intézményünkénél. A statisztikákból pedig sajnos rendszeresen kifejejtik a művészeti egyetemeket.

– *Mit gondol, mindez mennyiben változik az uniós csatlakozást követően?*

– Nagyon nehéz megjósolni, hogy mi lesz az európai unión belül. Valószínűleg akkor is a képesség, tehetség, rátermettség lesz a legfontosabb. S lehet, hogy a zeneoktatásban szükséges változtatások radikálisnak látszanak, a valóságban azonban nem azok. Sok apró lépésre lenne szükség. Ki kellene lépni a főváros-centrikusságból, s el kellene azon is gondolkodni, nincs-e túlzottan sok szimfonikus zenekarunk, amelyek ráadásul a repertoárt, működést illetően nagyon hasonlítanak. Ráadásul egy normálisan működő országban a főváros zenei életének szerves részei a vidéki együttesek, természetes a rendszeres jelenlétük. Jelenleg Budapesten ez szinte elképzelhetetlen. Rá-

adásul a vidéki zenekarok még egymással is ritkán rendeznek cserehangversenyeket. Nemrégiben az NKA zenei kollégium kiírt egy olyan pályázatot, amelyen az ilyen programokra lehetett volna támogatást nyerni, s egyetlen értékelhető jelentkezés érkezett. Pedig így a vidéki zenekarok kevesebb programmal is jól tudnának gazdálkodni, ráadásul takarékosabb lenne a működésük. Most az a jellemző, hogy mindenki csak a saját városában próbál valahogy boldogulni. A budapestiek is keveset utaznak, s a vidéki együttesek bérleti előadásainak sorában is alig-alig találni vendégegyütteseket. Ezt pazarlásnak tartom az anyagi és szellemi javakkal. Ezek azonban már eléggé messze vezető kérdések, problémák...

– *Visszatérve a zenekari zenészképzéshez, mi ön szerint a következő lépés?*

– Úgy vélem, a szemléletváltozáshoz elsősorban az szükséges, hogy megfogalmazzuk végre az igényeket. A magyarországi oktatás most, a jelenlegi fázisában kezdi elveszíteni azt a rugalmasságát, amely a 60-as, 70-es években jellemezte, s kevésbé követi az igényeket és a realitásokat. Ez a struktúramerevedés néhány éve már tart, s kezd minden egyre belterjesebbé válni. Most az a divat, hogy kritikátlanul vállon veregetjük magunkat a nálunk folyó, kiváló munkáért. A magyarországi zeneoktatás valóban igazán magas színvonalú, de észre kell vennünk a hiányosságokat is, s gondolkoznunk kell a továbblépés lehetőségein. Sajnos, a rendszer merevsége miatt hosszú évekbe, talán évtizedbe is beletelik, mire a zenekari zenészképzés teljesen átalakult formában tud megjelenni a Zeneakadémián, de éppen ezért kell ezeket a reformokat minél előbb elkezdni!

R. Zs.

A Debreceni Filharmonikus Zenekar pályázatát hirdető megüresedő **művészeti főtáncos** helyre

Feladatai:

- munkáját az igazgató irányítása mellett önállóan és teljes felelősséggel végzi,
- a zenekar munkájának operatív irányítása,
- a fellépések előkészítése, a szükséges egyeztetések elvégzése,
- kapcsolattartás a társintézményekkel

Feltételek:

- felsőfokú végzettség, legalább 5 év művészeti területen eltöltött gyakorlat,
- legalább középfokú C típusú angol nyelvvizsga

Megbízása 3 évre szól.

Jelentkezés írásban 2003. szeptember 15-ig.

Debreceni Filharmonikus Zenekar
4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c

3 db, légi feladásra alkalmas **csellótok** eladó, vétel utáni 5 hónapos külföldi turné alatti igénybevétele után, kitűnő állapotban. Bélelt, vállpánt, számszár, kerek.

Jutányos ár, kiváló alkalom.

Érdeklődni: 30-250-8240

Üzenet/fax: 356-1866

Hangszerkereskedelmi és szolgáltató Kft.

1074 Budapest,
Dohány u. 86.
Tel./fax:
342-3623
Nytva:
hétfő–péntek
9.30-tól
18.00 óráig
Szombat
9.30–13.00

Új és használt hangszerek vétele, eladása,
igazságügyi szakértő véleményezése, szakbecslése.

Alkatrészek, tartozékok, kiegészítők forgalmazása:
húrok, vonók, tokok, huzatok, állványok stb.

Thomastic, Pirastro, Corelli és Jargar húrok

Minden ami a fújáshoz kell!

A zenei hagyományok méltó megőrzése jegyében, a Fon-Trade Music Kft. Magyarországon egyedülálló hangszerkészlettel és szolgáltatásokkal áll a muzsikusok, zenei intézmények és kereskedő kollégák rendelkezésére.

• a világ vezető fúvós márkáinak széles skáláját kínáljuk: nálunk ezeket nem csak megrendelheti,

kézbe veheti, kipróbálhatja, összehasonlíthatja.

- ritmus- és ütőhangszerek teljes tárházát, az Orff-hangszerektől a jazz- és rock szereléseken át a szimfonikus hangszerekig.
- szavatolt minőséget a tanuló hangszerektől a professzionálisig, melyek a világ legnevesebb hangszergyártó cégeitől közvetlenül kerülnek üzletünkbe.
- a fúvós hangszerek szakszerű javítását, karbantartását: javítóműhelyeinkben a legmodernebb és tradicionális technikák ötvözésével, elismert mesterek irányításával, eredeti gyári alkatrészek felhasználásával folyik a munka. **Így magától értetődő a garancia...**

1081 Budapest, Kiss József utca 10-14., Telefon: 06 1 210 2790, Fax: 06 1 303 1158, E-mail: fontrade.music@axelero.hu